

Lesz itt promenád

Csordás Lajos | Népszabadság | 2006. november 22.

<http://nol.hu/archivum/archiv-424862>

Láttuk, hol lakott Menő Lajos és Nemeček Ernő, láttuk a házfalokról csorgó vöröslő fájdalmat és a kutyák iránt megnyilvánuló különös szeretetet. Találkoztunk Jézussal is egy lépcsőházban. És már nem láttunk házakat, melyeket tavaly még igen. Ecsettel és festőállvánnyal kellene járni a Corvin mozi mögötti, pusztulásra ítélt negyedet. Mi csak fényképezőgéppel mentünk.

Első lépéseinket tesszük a Corvin sétányon, vagyis azon az ideiglenes járdán, amelyet egy tavalyelőtt letolt háztömb helyén macskaköveztek ki, és ritka jelenségre leszünk figyelmesek. Egy kutyasétáltató nő nejlonzacskót húz a kezére és lehajol ebe után, a friss drekkért. Erre nem számítottunk itt, a „nyócker” szélén. Erre a polgári mozdulatra. A példa mély hatással van ránk: hinni kezdünk a városrehabilitációban. Érezzük: lesz itt promenád. A bontásterületre már ki is költözött az első fecske, a West Balkán. No de azért még nem a fényes jövőt jöttünk dicsérni. Mert azt majd látni fogjuk úgyis. De ami letűnik innen, azt már soha többé. Kicsit még sétálni akartuk a szegényes Józsefvárosban, amely Molnár Ferenc Üvegcipőjének a világa például. De díszlete volt a néhány éve forgatott, olaszok rendezte Pál utcai fiúknak is. Itt-ott még láthatók a filmezés után otthagyt feliratok. A Leonardo utca 34. ablakán például szép, régies betűkkel ez áll: Nemeček András úriszabó. Azóta már el is nevezték az épületet Nemeček-háznak, ahol a lépcsőházi krétafelirat szerint Menő Lajos is lakik.

Nemečeknek egyébkén a helybeli romák szemében is van respektje. Mellénk csapódik egy fiatalasszony, aki lelkesen mutatja a Tömő utcában, hogy ott lesz majd a grund. Tudjuk persze mi is, hogy egy kis szigetet meghagynak a XIX. századból a Tömő utca és a Nagytemplom utca sarkától a Táncsics-házig. És a megmaradó házak közötti üres telken leróják kegyeletüket Molnár Ferencnek és a Pál utcaiaknak, akiknek konkrétan persze semmi közük a Tömő utcához. De jól jön a világhírű regény a terület piárjához, nyilván. Kell ugyanis egy kis történelmi filíng a Corvin sétánynak is.

A régi házból azonban nem kérnek. Úgymond rossz, lakhatatlan épületek állnak itt a sétány útjában. A hivatalos álláspont szerint építészeti értéket alig képviselnek. Méltatlan körülmények között éltek bennük az emberek, fürdő és vécé nélküli lakásokban, és senki sem sajnálja, hogy el kell mennie innen. Eltérő hang alig hallható. Volt persze egy idős hölgy a Leonardo 44-ből, aki megpróbált hangosabban szót emelni. De majdnem megverték

a lakossági fórumon az innen minden áron szabadulni vágyók, akiknek az ősei nem itt laktak, persze. Itt nincs ÓVÁS mozgalom. Nincsenek eladható tradíciók. Bár, ha utánakaparnánk, talán volna. De senki sem kapar.

Kis gyárakat, elefeledett nevű iparosokat találnánk. Olyanokat, mint Binzer bádógárugyáros a Vajdahunyad utcában, Zimmermann szíjgyártó a Futó utca 33-ban és Nagy Gábor kelmefestő a Futó utca 49-ben. Volt itt szörpgyár, vasútilámpagyár, voltak cipészek, csizmadiák, nyergesek. A Leonardo utca, amelyet valamikor Óriás utcának hívtak, kovács és lakatosműhelyekkel volt tele. Üllői úti sarkán pedig ott állt Thék Endre bútorgyára. A Bókay utcában mindenféle mester lakott. Az utca régi nevére emlékeztet egy gólya szobor a Práter utca felőli sarok közelében az egyik házon.

Akadnak itt még olyan házak is, amelyekben már Petőfi is járhatott. És miért ne járhatott volna, hisz Jókai is itt lakott egy ideig (igaz, már a forradalom után), nem messze, a Baross utcában, egy olyan földszintes udvarházban, amelyből ma is jó néhány akad még errefelé. Ilyen például a Tömő utca 2., amely még a nagy árvíz előtt épült, valamikor 1830 körül. Szerencsére tervezett lebontása előtt műemlékké nyilvánították. Nem sokkal fiatalabb hátsó szomszédja viszont nem úszta meg. A legtöbb persze kiegyezés kori és századfordulós ház. A kiegyezés koriak olyan mesterek keze nyomát viselik, mint Gottgeb Antal, Hild Károly, Lohr Antal, Lohr János, Kasselik Ferenc, Pollack Ágoston, Pelka Alajos. Lohr János építette például Táncsics Mihály Tömő utcai házát 1872-ben.

A környéken 2004-ben százegy épületre mondták ki, hogy útjában van a leendő Corvin sétánynak. Közülük már legalább negyven azóta eltűnt. A kijelölt nyomvonalon évről évre, tömbről tömbre haladnak a bontással. Tavaly leradírozták a Vajdahunyad és a Futó utca közötti épületeket, idén a Futó és a Nagytemplom utca közötti öreg házakat. Tavaly még itt állt a Futó utca 40., egy százhusz éves oroszlanfej őrizte kopott kapuját. Valaha volt párja is, de azt rég eltüntette az idő. Most már a ház is hiányzik

Ha jövőre erre jövünk, már a Nagytemplom utca 23-at sem találjuk meg. Talán az utolsók vagyunk, akik fotózhatjuk belülről, a bontás megkezdése után. A törmelékben még látjuk az elköltözött lakók otthagytott limlomjait. A lépcsőházban egy falnak támasztott Jézus kép áll. Valahol az épület mélyén a flex visít, most vágják le a függőfolyosókról a régi, díszes vasrácsokat. A kapu előtt építési vállalkozók beszélgetnek a hasznosítható anyagokról. Házzal házra vándorol egy tábla, melyre ez van írva: „Vigyázat bontási terület. Bontott anyag eladó itt!” A félig már eltüntetett 21. előtt két kisfiú ül az útpadkán, egy zsömletarka kiskutyát dögönyözve, szorongatva, ragaszkodó szeretettel.

Külön értekezést lehetne írni a környék kutyáiról. Ahogy szaladgálnak a grundokon, vagy békésen napoznak az ablakokban. A Leonardo 21. ablakában például. Van ebben

valami kisvárosi báj, ami nem sokára nem lesz. Valami szeretet. És a napsütés! Milyen szépen simogatja az őszi nap az öreg házfalakat. Milyen szépek a felületek ebben a fáradt fényben. Ez persze nem örökségvédelmi érték. Nem is érv a védelemben. Valami érzelmi többlet. Az a bizonyos „házfalokról csorgó vöröslő fájdalom”. Vagy valami hasonló. Az idő maga. A sétány tervezője szerint csak alaptalan nosztalgia.

Már megkapták a költözési felszólítást a Leonardo utcaiak is. Jövőre odáig ér a szanálás. Egy ház mégis megmenekül a sorból. A 33. számút nagy harcok árán műemlékké nyilvánították. Szép, kora szecessziós épület, csak elszürkült, romos kissé. Jegyzeteim szerint 1898-ban épült. Körbenézünk az udvarán is. A barnára festett, ornamentikus ablak- és ajtókeretek izgalmasak. Jó, hogy megmaradnak.

Csoda dolgokat találunk a Bókay utcában is. A Gólya szobrot már említettem, valamikor kocsmacégér volt. De itt van a Bókay 44. és 46. Itt még megvannak a stukkók a lépcsőházban, sőt egy színes ólomüveg ablak is, meg egy pazar korlátdísz a 44-ben. Az tényleg gyönyörű. A békeidők vasvirága. Egy idős lakó emlékszik a régi háztulajdonos nevére: Incze Kálmánnak hívták.

Szemben a Bókay 43., a „sárkányos ház”: kapuját kősárkányok őrzik. Valószínűleg a húszas években épült, kitűnő állapotú, értelmetlen volna lebontani. Lakott itt egy festő, mondják: Piszérovics, de sajnos sose hallottunk róla.

Két év múlva már lehet, hogy nem lesz itt ez a ház se. Aki látni szeretné, még most menjen.

Lehetőleg fényképezőgéppel. Vagy festőállvánnyal.